

ДОЦ. Д-Р ГЕОРГИ АПОСТОЛОВ
ПУБЛИКАЦИИ – РЕЗЮМЕТА (2007 г. – 2016 г.)

1. МОНОГРАФИИ

- 1.1 Veronesi, L., A. Rossi, M. Zamarian, G. Saglamer, M. G. Tan, H. Caglayan, **G. Apostolov**, N. Almgren, M. Salminen-Karlsson, (2016) „*Methodologies and measures for analyzing informal decision-making and communication processes*“, 85 p., FESTA, ISBN 978-87-93152-07-6, www.festa-europa.eu

„Методологии и инструменти за анализ на неформалните процеси за вземане на решения и комуникационните процеси“
Монография (2016 г. – 85 с.)

Текстът е резултат от изследване, проведено в 3 университета и 1 научно-изследователска организация от България, Швеция, Турция и Италия. Във въвеждащата част се представят мотивите, целите, обхвата на изследването и структурата на предложения текст. Следва теоретическата обосновка, изясняваща проблеми като – процесите за вземане на решения във висшите училища; принципи за диференциране на формални и неформални управленски и комуникативни процеси; включване на членовете на академичната общност в тези процеси; полово равенство, прозрачност и включване в областта на природните, техническите, инженерните науки и технологиите. Следва подробно описание на методологията на проведеното изследване, както и сравнителен анализ между участващите институции на макро и микро нива, както и по отношение на три основни фактора – процеси за вземане на управленски решения; вътрешно институционална комуникация; полово равенство. В 5 глава е представена информацията относно получена обратна връзка, след проведените изследвания в четирите различни организации, институционалните политики по отношение на трите изследвани фактора, както и междинния ефект от инициативите за организационна промяна. Накрая са изложени основните констатации, изводи и препоръки (във формата на „научени уроци“). В приложение са дадени илюстративни материали, конкретни данни и обяснения, отнасящи се към различни аспекти на основния текст.

- 1.2 Wolfram, A., M. Aye, **G. Apostolov**, S. Andonova, C. O'Hagan, P. O'Connor, V. Chizzola, H. Çağlayan, G. Sağlamer, M. G. Tan, (2014), „*Perceptions of Excellence in Hiring Processes*“, ISBN 978-87-93152-02-1, pp. 130., www.festa-europa.eu

„Възприятията за „върховни научни постижения“ в процесите по наемане и израстване на академичния състав“
Монография (2014 г. – 130 с.)

Публикацията представя резултати от изследване, проведено в университети и научно-изследователски институции от България, Германия, Ирландия, Италия и Турция. Изследването поставя в центъра понятието „върховни научни постижения“ и начините, по които то се интерпретира в процедурите и процесите за академично наемане и израстване в петте различни организации. В началото на текста се представят най-общата идея, цели, визия и мисия на предприетата изследователска работа по темата; очертава се нейния обхват и се описват процедурите по наемане и израстване на академичния състав в петте институции, участващи в изследването. След това се прави преглед на литературата по темата, очертава се теоретическата рамка на изследването и се описва изработването на методологията. В хода на изложението се изнасят (диференцирано, съобразно отделните страни) резултатите от проведеното изследване структурирани в няколко ключови проблема: Научни постижения и квалификации (академични длъжности и степени); Вписване на отделния учен в научната общност; Вписване на учения в критериите и процедурите за академично наемане и израстване; Вписването на учения със специфичен жизнен профил в конкретна академична среда; Приемане и признаване на индивидуалните постижения от специфичната научна общност; Иновативност, креативност и ролята на социалните умения; Концепция за „върховни научни постижения“, отчитаща половите различия на учените; и др. След разглеждането на всеки от тези проблеми в

контекста на всяка отделна организация се прави съпоставяне между отделните страни. В края на текста са направени принципни препоръки, формулирани като резултат от изследването; прилага се референтна литература и се предоставя съдържанието на използваните въпросници.

- 1.3 Salminen-Karlsson, M., N. Almgren, M. Aye, A. Wolfram, **G. Apostolov**, D. Kerina (2014), *„Excellence and Gender in the Working Environment“*, ISBN 978-87-93152-00-7, pp. 102.

www.festa-europa.eu

„Върховни научни постижения“ и пол в работна академична среда“

Монография (2014 – 102 с.)

Публикацията е резултат от проведено изследване в три университета от България, Германия и Швеция. Във въведението се аргументира избора на проблема, обвързващ две относително самостоятелни теми „върховни научни постижения“ и „равнопоставеност на половете“ и полагането му в контекста на работното ежедневие/среда на научния работник. Разглеждат се актуалните тенденции и политики в областта на науката и се анализира променящата се институционална среда, която налага все по-настоятелно изискването спрямо отделния учен за „върховни научни постижения“, за научна разпознаваемост, висока публикационна активност, цитируемост и т.н. Изясняват се последиците от това актуално развитие на националните политики и институционалните практики за професионалната реализация на жените учени. След това текстът низхожда към базовото ниво на научната работа – трудовото ежедневие на научния работник. В текста се прави и свод на съществуващите изследвания по темата в трите участващи страни и се отбелязва силното различие в националните контексти. Представена е методологията на изследването, след което подорбно се описват получените резултати за всяка отделна страна и съобразно ключовите за изследването проблеми – Национален дискурс по темата за „върховите научни постижения“; Базови условия на работа за младия учен; Преподавателска натовареност; Детерминанти на ежедневната работна среда; Личният живот извън университета; Половите различия и оценката на научната продукция; Институционалните и индивидуалните интерпретации на понятието „върховни научни постижения“; Характеристиките на „отличния учен“; Условията, при които идеалът - „отличен учен“ би бил постижим; Стремешът към върхови научни резултати и разнообразието от академични задължения; и т.н. Всички основни постановки, констатации, изводи и препоръки са подкрепени с автентични цитати от членове на академичната общност на всички участващи университети. След всяка представяна академична институция са направени изводи и препоръки, а накрая се прави и сравнение между различните страни и се дават обобщени изводи. Като приложение към текста са предоставени още и: референтни литературни източници; статистическа информация за проведеното изследване; концептуални насоки за провеждане на семинари за обсъждане и получаване на обратна връзка по отношение на резултатите от изследването в трите различни контекста.

2. СТУДИИ

- 2.1 Salminen-Karlsson, M., N. Almgren, **G. Apostolov**, E. Luebke, M. Aye, A. Wolfram, (2015) *„Working with Gender and Excellence in the Local Context. Experiences from Bulgaria, Germany and Sweden“*, FESTA, ISBN 978-87-93152-08-3, www.festa-europa.eu

„Работа в областта на половата равнопоставеност и върховните научни постижения в локален контекст. Опит от България, Германия и Швеция“

Студия (2015 г. – 46 с.)

Текстът е резултат от изследване, отнасящо се до институционалните стремежи за постигане на върхови научни постижения в три различни университета и ефектите им върху работата и

представянето на академичния състав от различен пол. В началото на текста се дава резюме на основните констатации и изводи от изследването и се изтъкват различията в контекста на трите висши училища. С това се обясняват и твърде големите разлики в практиките и постиженията между тях. В пространното въведение се описва методологията на изследването и основните изследвани теми. Изяснява се съдържанието на понятието „върховни научни постижения“ и се съпоставя състоянието на националния/институционалния дискурс и политики по темата. Представят се инициативите в отделните университети, предприети за разгласяване резултатите от изследването и предизвикване на дискусии с цел задълбочаване на дискурса и постигане на по-голяма степен на осъзнатост/зрялост в това важно направление от дейността на съвременните университети. В следващите части на текста се прилага подробна информация за тези инициативи в рамките на отделните университети, включително с представяне и на основните констатации, изводи и препоръки. Разглеждат се също и теми като: видове институционална подкрепа за членовете на академичния състав в стремежа към върхови научни постижения; критерии и практики в оценяването на научната продукция; постигането на баланс между професионалния и личния живот; положението на жените учени и проблемът за равнопоставеността между половете; и др. В края на текста се правят изводи и препоръки (под формата на „научени уроци“), съобразени със спецификата на локалния контекст и са приложени въпросниците, чрез които е събрана обратна оценъчна информация.

2.2 Апостолов, Г. (2014), *Платон за управлението, образованието и философите*, в сп. Философия, 2/2014, сс. 182-202. ISSN 0861-6302 (Print), ISSN 1314-8559 (Online).

“Платон за управлението, образованието и философите”

Студия (2014 г. – 20 с.)

В студията е представен опит за теоретическо систематизиране на Платоновите идеи за управлението, изложени в известното му съчинение „Държавата“. Разгледани са различни ключови условия и базисни принципи, подредени в логическа последователност, съобразно ясна концептуална рамка – организация и управление, знание и умения, компетентност и професионализъм. Отделено е особено внимание за изясняване функциите на знанието, обучението и философията в реализирането на „съвършената“ управленска стратегия. Предложена е собствена интерпретация на знаменитата Платонова фраза: „Управниците трябва да са философи“, в основата на която стои разбирането на „философията“ като знание изобщо, а за „философите“ – като знаещи (т.е. добре подготвени) управленци. От тук по необходимост се извежда и ролята, а и ценността на образованието, възпитанието и обучението изобщо. Изведени са общи управленски принципи с чисто методологическо или широко практическо приложение. Текстът е насочен към студенти от гимназиалните класове и студенти в хуманитарни и обществени специалности и предлага методологическо помагало, за провеждане на семинарни занимания и учебни дискусии.

2.3 Апостолов, Г. (2013), *„Парменид и митът за Фаетон“* – в сп. „Философия“ 1/2013, София, сс. 9-33. ISSN 0861-6302.

„Парменид и митът за Фаетон“

Студия (2013 г. – 24 с.)

В студията се представят резултатите от прилагането на специфичен интерпретаторски подход в едно историко-философско изследване на прехода от мит към логос. Този подход се основава на комплекс от принципи и схващания, извлечени от съвременните теории за мита и вълшебната приказка, сравнителното религиозна знание, антропология, аналитичната психология, фолклористиката и др. Той се състои в съчетаването на два взаимодопълващи се принципа – вникване в алегоричния смисъл на един древен текст и полагането му в контекста на културната

общност, която го е породила. Ключов момент в изследването е интерпретирането на алегоричния пролог към Парменидовата поема „За природата“ като рационално преобразяване на архаичния мит за Фаетон от „непълноценна инициация“ в знанието до „пълноценна инициация“ във философията. По същество тази трансформация от символно митологизиране на съществуващото към абстрактно-теоретическо разсъждение за Битието представлява действителното начало на европейската философия. Текстът има методологически характер и е насочен към студенти от хуманитарните и социалните науки. По същество той представлява методологическо помагало, за провеждане на семинарни занимания и учебни дискусии, както за подготовката по дисциплини като История на философията, Метафизика, Гносеология, Логика, История на Културата и др.

3. СТАТИИ

3.1 O'Hagan, C., P. O'Connor, E.S. Myers, L. Baisner, **G. Apostolov**, I. Topuzova, G. Saglamer, M. G. Tan, H. Caglayan, (2016) ***„Perpetuating academic capitalism and maintaining gender orders through career practices in STEM in universities“*** in Critical Studies in Education, Routledge, Taylor & Francis Group, ISSN 1750-8487 (print) ISSN 1750-8495 (online); Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/rcse20>

„Увековечаване на академическия капитализъм и поддържане на полови разделения в университетите чрез трайно установени кариерни практики в областта на природните, техническите, инженерните науки и математиката“ в сп. *„Критически изследвания в образованието“*
Статия (2016 г. – 21 стр.)

В статията са публикувани резултати от изследвания върху академичната среда и кариерните практики, проведени в четири университета от Ирландия, Дания, България и Турция. Подробно е описана методологията на изследването. „Академическият капитализъм“ се разглежда като закономерен резултат от взаимодействието между неолиберализма, глобализацията, доминиращото влияние на пазара и тенденциите в развитието на съвременните университети. Университетите все повече възприемат комерсиализацията на образованието и научните изследвания, както и въвеждането на процедури за измерване на пазарна ефективност и публична отчетност. „Академическият капитализъм“ се интернализира чрез регулаторни механизми, налагани от влиятелни фактори във висшите училища в стремежа им да акумулират академичен капитал. Университетите са традиционно полово разделени организации, отразяващи доминиращия социален ред, а развитието на „академическия капитализъм“ допринася за затвърждаването на половите разделения. Един от начините е, чрез установяването на кариерни модели, които са по-лесно изпълними за мъжете и по-трудно за жените. Основните проблеми, които се разглеждат в статията са: индивидуализъм и кариерни практики; постигане на професионална видимост (разпознаваемост); култивиране на институционални „политически връзки“; ефективно използване на времето и академична продуктивност. Разгледани са различни форми на съпротива спрямо налагането на „академическия капитализъм“ като – критика, открит или прикрит цинизъм, напускане на академичната професия. Основните тези са подкрепени с цитати от проведените (анонимни) анкетни проучвания в четирите университета. Направени са съпоставителни анализи и са предложени обосновани заключения. Статията допринася за разбирането на начина, по който „академическият капитализъм“ се интернализира като основен регулаторен механизъм в съвременните университети, чрез установяването на кариерни практики, подходящи за натрупване на академичен капитал. Тези кариерни практики имат неизбежни негативни последици за затвърждаването на половите разделения в областта на природните, техническите, инженерните науки и математиката.

- 3.2 Milenkova, V., G. Apostolov, (2016) "*Modern Bulgarin family in the dynamic perspective of Lifelong Learning*" – International Journal of Humanities and Social Science Invention (IJHSSI), ISSN (Online) 2319-7722; ISSN (Print): 2319-7714; www.ijhssi.org

**„Съвременното българско семейство в динамичната перспектива
на ученето през целия живот“**

в „Международно списание за изследвания в областта на
хуманитарните и социалните науки“.

Статия (2016 г. – 16 с.)

В статията се анализират промените в икономическите и културните условия, в които живее днес българското семейство, както и това как те конкретно влияят върху начина на живот, реалното благополучие и в частност включването в процесите на ученето през целия живот. Анализът се базира на няколко представителни национални изследвания, проведени през 2006, 2009 и 2012 г. с респонденти, живеещи в градски и извънградски райони на възраст между 18-65 г., сравнително равномерно разпределени по пол, възраст и образователна степен. Отчитайки данните от трите споменати изследвания, в статията се разкриват промените в битието на българското семейство в контекста на три различни сфери: *икономическа* (безработица, нисък доход, понижаване на стандарта на живот и т.н.); *фамилна подкрепа и солидарност* (начина, по който икономическите затруднения влияят върху семейните отношения и сплотеност – напр. по отношение на времето прекарано със семейството, формите на взаимна подкрепа, чувството на загриженост за близките и т.н.); *културен капитал на семейството* (образователен ценз на родителите, образователна мобилност между поколенията, мотивираност за включване във формите на учене през целия живот). Разгледани са последиците от тези промени върху децата и техните нагласи спрямо образованието, както и националните политики и стратегии по отношение на ученето през целия живот. Накрая се направени редица изводи относно взаимното влияние между съвременните условия на живот на българското семейство и включването в ученето през целия живот. Предложени са и няколко препоръки с организационно-управленски характер.

- 3.3 Apostolov, G. (2016), "*Informal Decision-Making in Academic Institutions*" in Leadership and Organizational Development, UP "St. Kliment Ochridski, pp. 165-173, ISBN 978-954-07-4129-1.

**„Неформалните процеси при вземане на управленски решения
в академичните институции“**

в сб. „Лидерство и организационно развитие“

Статия (2016 г. – 8 с.)

Статията представя резултати от сравнително изследване, проведено в четири висши училища и изследователски институти от България, Италия, Швеция и Турция в рамките на проект за равенството на половете. Целта на изследването беше да се анализират неформалните аспекти във вътрешно институционалните процеси на комуникация и механизмите за вземане на управленски решения, както и техните последствия за работата и професионалното развитие на жените учени. Основното намерение бе установяването на по-благоприятна среда за структурни и организационно-културни промени в институциите за висше образование и научни изследвания, особено по отношение на техните управленски звена и процеси, с цел да се направят изводи и препоръки за създаването на по-прозрачна и приобщаваща академична среда, която да насърчава равнопоставеността на половете. В статията подробно се описва методологията на изследването, с излагане на основополагащите теоретически принципи; описват се различни аспекти на половите неравенства в областта на природните, техническите, инженерните науки и математиката; посочват се целите и обхвата на изследването; и подробно

се представят няколко основни извода.

- 3.4 Apostolov, G. (2015), **“Gender and Leadership in Academic Environment”** in Leadership and Organizational Development, УИ „Св. Климент Охридски“, С. 2015, pp. 312-324. ISBN 978-954-07-3946-5.

„Пол и лидерство в академична среда”
в сб. „Лидерство и организационно развитие“
Статия (2015 г. – 12 с.)

Публикацията представя елемент от изследване върху възприятията на академичния състав от областите на природните, техническите, инженерните науки и математиката относно върховите научни постижения и половата равнопоставеност в един български държавен университет. То е част от по-голямо проучване на същите нагласи, проведено през 2014 г. в подобни университети от Швеция и Германия. Понятието „лидерство“ в тази статия се поставя в една по-широка концептуална рамка, отнасяща се до стремежа към отлични (върхови) научни постижения и високи академични позиции (длъжности). Изследването се полага в контекста на българското висше образование и наука, като се представят различни ключови аспекти характеризиращи съвременното състояние в тези два взаимосвързани сектора. След това се изяснява съдържанието на най-важните понятия и аспекти от организационния живот на университета като: „върхови научни постижения“; „отличен учен или учен с отлични изследователски резултати“; „институционални условия за реализирането като отличен учен“; „върховните научни постижения и разнообразието от академични задължения“; „начинът, по който изискването за отлични изследователски постижения влияе на ежедневието на учения в университета“; „значението на живота на изследователя извън науката“; „полът и оценяването на научните резултати“. В края на статията се формулират най-важните изводи и се правят препоръки относно намирането на подходящо равновесие между разнородно действащите фактори в академичния живот и извън него, както и по отношение равнопоставеността на половете по отношение на научната производителност и академичното изразстване.

- 3.5 Apostolov, G. (2013) **„Reinforced Networking as a Means to Exploit the Intellectual Potential of the Danube Region“**, in The EU Strategy for the Danube Region – Focussing on Humans Needs, Vienna, Austria, pp. 315-321 (English) and 211-219 (German), ISSN 0012-5415.

„Интензифициране на сътрудничеството като средство за оптимално използване на интелектуалния потенциал в Дунавския регион“
в сб. „Европейската стратегия за Дунавския регион –
Фокусиране върху човешките потребности“
Статия (2013 г. – 6 с.)

В статията се развива темата за сътрудничеството като между висшите училища и изследователските институции в страните от Дунавския регион като средство за реализиране на стратегията на ЕС регионална интеграция с фокус върху човешките потребности. В текста се застъпват няколко основни тези – първо, че се налага целенасоченост и приоритизиране в многообразните дейности, протичащи в различните страни, които да отчитат реалните потребности, а не абстрактните нужди на общностите от региона. Второ, че университетите са естествените центрове и основните фактори за интензифициране на сътрудничеството в трите ключови сфери – образование, наука, социално развитие. Тяхната роля е да осъществяват връзки и установяват мрежи в многообразие от направление и на различни нива, така че да създадат необходимата среда, в която да се реализира сътрудничеството и между останалите икономически, социални и културни фактори. С разнообразните си форми на сътрудничество те не само дават примерни модели на взаимодействие, но и осигуряват богат човешки,

информационен и технологичен ресурс, от който могат да се ползват локалните общности. Крайният извод се отнася до активизиране на университетите в процесите на интеграция в Дунавския регион.

(Бележка: Статията е преведена и на немски от редакторите на изданието и публикувана в същия сборник, а цитат от този текст е поставен на задната корица на книжното тяло)

3.6 Apostolov, G. (2012), „*Europa in Bewegung setzen. Kritische Betrachtungen zum LLL-Programm*“, in IDM „*Info Europa*“, Ausgabe 1/2012, Vienna, pp. 19-21

„Европа в развитие. Критичен поглед върху ефекта от Програмата за учене през целия живот“ в сп. на Института за изследване на Дунавския регион. „*ИнфоЕвропа*“
Статия (2012 г. – 4 с.)

Статията прави критичен разбор на Програмата на ЕС за учене през целия живот, активна от 2007 г. до 2013 г. Представя се нейния профил и основен приоритет – образователното сътрудничество между всички нива на образователните системи на страните-участнички в програмата. Отчитат се много високите нива на участие, както и изключителната ѝ популярност. Същевременно се поставя въпроса за липсата на адекватни механизми и процедури за оценка на нейната реална ефективност. Посочват се някои очевидни явления и факти, които доказват небалансирано и неефективно изразходване на предоставените от програмата финансови ресурси. Липсата на надеждни данни за рентабилността на програмата насочва към наличието на структурни проблеми в управляващите органи и организационни механизми. Прави се предложение за разработване на комплекс от мерки, които да предотвратят неефективното изразходване на ресурсите и увеличаване полезността от програмата.

3.7 Husu, L., Siebenhandl, K., **Apostolov, G.**, Zauchner, S., Gindl, M., Bammer, D., (2009)
„**ADVANCE – Advanced Training for Women in Scientific Research across Europe. A Review of an Innovative Program**“, in *Encouragement to Advance – Supporting Women in European Science Careers*, Klaine Verlag, Bielefeld, pp. 119-136, ISBN 978-3-89370-447-7.

„Специализирано обучение за жени-учени в областта на научните изследвания в Европа. Поглед върху една иновативна програма“
в сп. „Насърчаване за напредък – Подкрепа за жените за европейска научна кариера“
Статия (2009 г. – 16 с.)

Статията представя разработената и реализирана специализирана програма за млади жени-учени от Европа в областта на природните, техническите, инженерните науки и математиката. Програмата е разработена от висши училища от 5 европейски страни – България, Австрия, Холандия, Финландия и Полша и реализирана с 36 участника от 18 европейски страни. Текстът описва системният подход използван при разработването на програмата; различните видове трансфер на знания при формулирането на основната идея, съдържанието и методическите принципи на реализацията. Програмата съдържа три основни компонента – менторство (mentoring – дългосрочно наставничество) и консултиране (coaching – краткосрочно съветване) и лятно училище. Приложена е цялостната структура; специфичните критерии за подбор на участниците, както и селекционните процедури. Посочен е основния дидактически подход, както и стратегията за оценка на ефективността и постигнатите крайни резултати. В статията е разгледан също и краткосрочния ефект от реализираната програма върху партньорските организации и са направени конкретни препоръки за бъдещ трансфер – както на отделните компоненти, така и на програмата като цяло. В края са направени изводи относно полезността на подобен тип програми за кариерното развитие на младите жени-учени.

3.8 Apostolov, G. (2008) „*Introducing an Outcome-oriented Approach into the Curricula Reform*

– *A Bulgarian Case*“, in *„Implementing Competence Orientation and Learning Outcomes in Higher Education – Processes and Practices in Five Countries“*, Krems/Horn, Austria, pp. 46-58, 143-145, ISBN 978-3-85028-473-8.

„Въвеждане на подхода, ориентиран към резултати в реформирането на образователните програми в България“

в монографията *„Реализиране на подхода, ориентиран към изграждане на компетености и резултати от ученето във висшето образование – Процеси и практики в пет европейски страни“*.

Статия (2008 г. – 14 с.)

Статията е резултат от проведено изследване върху основната учебна документация на седем специалности в българско висше училище, в рамките на проект, протичащ паралелно в 5 европейски страни. Целта на изследването бе да се констатира състоянието на реформата на образователните програми. По-конкретно изместването на фокуса от „преподаване на знания и препредаване на информация“ към „изграждане на компетентности и измерими резултати от ученето“. В статията се прави кратък исторически преглед на развитието на висшето образование в България, представя се актуалния национален образователен контекст, описва се състоянието на реформата и се маркира институционалния контекст, в което е проведено изследването. В най-важната част на статията се разглежда присъствието на концепцията за „резултати от ученето“ в образователните програми на висшето училище и по-конкретно в Квалификационните характеристики, Учебните планове и програми на отделни хуманитарни и социални специалности. В заключителната част са изложени подробно основните констатации структурирани в няколко направления – Общи впечатления; Наличие на формулировки на компетентности; Начин, по който те са представени; Особености на езика, чрез който са представени; Формат; Категоризиране на видовете компетентности; Слабости. Накрая са направени препоръки и са дадени общи и специфични насоки за подобряване на учебната документация в различни нейни аспекти. Към статията има три приложения, представящи графично системата на висшето образование и науката в България, институционалното разпределение на права и отговорности относно учебния процес и схема на основната учебна документация.

(Забележка: Вследствие на работата си по този проект, направените изследвания, анализи и натрупаните знания и компетентности, авторът бе поканен от МОН да участва в разработването на Националната квалификационна рамка, като му бе възложено да я подготви в частта „магистърски програми“)

3.9 Апостолов, Г. (2008) „Ориентираност към компетенции и учебни резултати във висшето образование“, в сб. материали от Пета международна научно-практическа конференция *„Преподаване, учене и качество във висшето образование“* – 2008 г., Правец, сс. 447-458, ISBN 978-954-9432-31-2.

„Ориентираност към компетенции и учебни резултати във висшето образование“

Статия (2008 г. – 11 с.)

В статията се разглеждат съществуващите в Европа рамки на квалификациите и се представя една иновативна инициатива, чиято цел е да подпомогне разработването на национални и секторни квалификационни рамки в отделните участващи страни. Инициативата е разгърната в рамките на голям международен проект, в който вземат участие 6 висши училища от 5 европейски страни – България, Германия, Австрия, Испания и Унгария, а също така и министерствата на образованието и науката на тези страни. Основното намерение е да се запълни празнотата между европейските образователни политики и националните/институционалните практики при разработването и/или актуализирането на

учебните планове и програми. По-конкретно, инициативата въвежда подходът „ориентиран към компетентности и крайни учебни резултати“ в образователните програми, предлагани от университетите – подход, който предлага една много по-адекватна на съвременните пазарни и социални условия перспектива за пълноценна професионална реализация на завършилите. В статията е направен преглед на състоянието на националните квалификационни рамки и са представени детайлни терминологични уточнения, улесняващи разбирането. Описан е подробно реализираният проект за разработване и въвеждане на новия подход в конкретни образователни програми, предлагани от участващите университети. В заключението се представят краткосрочните и дългосрочните ефекти от въвеждането новият подход и инструмента – квалификационните рамки.

- 3.10 Apostolov, G., I. Gyudzhenov (2007) „Fostering Young Female Scientists in Their Academic Careers: The ADVANCE Project“, in Proceedings, International Scientific Conference FMNS, 6-10 June 2007, Blagoevgrad, ss. 245-250, ISBN 978-954-680-537-9.**

**„Насърчаване на младите жени-учени в процеса на тяхното кариерно израстване.
Проектът ADVANCE,
в сб. материали от Международната научна конференция FMNS
Статия (2007 г. – 6 с.)**

Статията поставя въпроса за половата равнопоставеност в областта на науката на европейско ниво. Целта е да се промотира темата за „жените в науката“ и да се направи принос към създаването на механизми за по-активно и ефективно включване на жените-учени в управлението на изследователските институции и в създаването на научни политики. В изложението са представени различни добри практики и идеи за академични инициативи, които имат за цел насърчаването на младите изследователи-жени за по-високи научни постижения и кариерно израстване. Основните постановки в статията се базират на официални данни от различни европейски институции. Разглежда се и състоянието на половото (не)равенство в българска академична среда и се очертава особения профил и специфичното място, което заема страната ни по този показател. Представен е, в сравнителна перспектива, и профила, съответно мястото на Австрия в същото отношение. Описан е начина, по който една иновативна инициатива в рамките на съвместен проект може да допринесе за положителната промяна в установените неравенства и да създаде предпоставки за по-справедливо и по-пълноценно ангажиране на таланта на младите жени-учени в развитието на научните изследвания и управлението на науката.

- 3.11 Апостолов, Г., Ил. Гюдженев, (2007) „Подготовка на човешките ресурси за провеждане на дистанционно обучение“, в сб. материали от Четвърта международна научно-практическа конференция „Преподаване, учене и качество във висшето образование“ – „Съвременни измерения на дистанционното обучение“, Правец, ss. 87-97, ISBN 978-954-9432-23-7.**

**„Подготовка на човешките ресурси за провеждане на дистанционно обучение“
Статия (2007 г. – 12 с.)**

В статията се разглеждат ефектите от бързо развиващите се форми на дистанционно обучение и съчетаването/противопоставянето им с традиционното присъствено обучение, което създава силно напрежение в системата на образованието и множество сложни проблеми. Същевременно се наблюдава липса на адекватни научни изследвания в това атрактивно поле. Целта на настоящия текст е да постави един от ключовите проблеми в областта на дистанционното обучение – подготовката на човешки ресурси за реализирането на качествена образователна дейност. В него се анализира накратко развитието на дистанционното обучение в България в

периода на прехода и се разглеждат държавните изисквания отнасящи се до тази форма. Поставят се няколко ключови фактора, които трябва да се вземат в предвид в процеса на планиране за да бъдат избегнати потенциалните рискове по отношение снижаване качеството на придобитото образование. Статията завършва с предлагането на конкретен системен модел за развитие на човешките ресурси, който може да бъде от полза за практики, ръководители и администратори от висшите училища и държавните администрации, които желаят да въведат или регулират дистанционната форма на обучение.

4. ДОКЛАДИ

4.1 O'Connor, P., O'Hagan, C., Apostolov, G., Saglam, G., Caglayan, H., Myers, E.S., "Gendered Careers in STEM: The Salience of Stereotypes Cross Nationally." - In Third ISA Forum of Sociology (July 10-14, 2016). Isacnf. Vienna, Austria

“Полово детерминирани кариери в областта на природните, техническите, инженерните науки и математиката: Открояване на стереотипите в международна перспектива.”

Доклад (2016 г. – 7 с.)

Широко разпространено е схващането, че половите стереотипи влияят върху оценката на академичните постижения в научните области, доминирани от мъже, като например природните, техническите, инженерните науки и математиката. Подобни стереотипи насочват вниманието към онова, което беше определено от редица учени като несъзнаван предразсъдък (Valian, 1999), който води до занижаване на оценките на проектите за изследователско финансиране, разработени от жени (Wennergren and Wold, 1997), както и до определена „слепота“, проявявана както от мъже, така и от жени при оценяването на кандидатури за работа и професионални автобиографии (Foschi et al, 1994; Foschi, 2006; Moss-Racusin et al, 2012). Този доклад се базира на публикации от различни страни както и на богат набор от данни, събрани от областта на природните, техническите, инженерните науки и математиката в университети от Ирландия, България, Турция и Дания. В изследването се проследи кариерното развитие както на мъже, така и на жени. В настоящия доклад фокусът се поставя върху върху доказателства за наличието на подобни стереотипи, откриващи се в по-слабото присъствие на жените във висшите етажи на природните, техническите, инженерните науки и математиката. Освен това се изследват различни контекстуални ефекти във висшите училища, произтичащи от влиянието на по-широки институционални и национални контексти и по-специално последиците от реализацията на половите стереотипи. Нещо повече, търсят се причините за едно особено явление – за жените учени от университетите в страни като България и Турция, които имат по-ниски нива на индекса „Човешко развитие“ (Human Development Index), съществуват много по-малко бариери за кариерно израстване („thinner academic glass ceilings“). В същото време, в страни като Дания и Ирландия, имащи по-високи индекси на икономическо развитие, съществуват много повече препятствия („thicker glass ceilings“) пред професионалното развитие на жените-учени. Познавайки се на идеите на Acker's (2006) относно важността на научната „видимост“ („разпознаваемост“) авторите разглеждат също и ефекта от поставянето на въпросите за половите различия в тези контексти.

4.2 Апостолов, Г. (2014), „Анализите на образованието са един от начините за неговото усъвършенстване“, в Сб. „Образование и девиации“, УИ „Неофит Рилски“, Благоевград, с. 7-9, ISBN 978-954-680-936-0.

„Анализите на образованието са един от начините за неговото усъвършенстване“

Доклад (2014 г. – 3 с.)

Текстът въвежда в проблематиката на сборника „Образование и девиации“ с поставяне на важността на темата за образованието и нейните актуални проекции в други важни социо-

културни сфери, характерни с висока степен на девиантни прояви (напр. насилие в училище, отсъствие от клас, отпадане от образованието и т.н.). Подчертава се важноста на образователните институции и различните университетски структури с акцент върху мултидисциплинарния подход, в който си взаимодействат различни области на знанието като Психология, Педагогика, Философия и Социология, Управление и др.

- 4.3 Karlsson, A. P. D. M. S., Almgren, N., O'Connor, P., O'Hagan, C., **Apostolov, A. P. D. G.**, Chizzola, V., & Kessler, F. F. B., „**Gender and the Making of Excellence in Science and Technology**”, SSA Congress 2013,

„Пол и постигане на върхови научни резултати в областта на природните науки и технологиите”

Доклад (2013 г. – 7с.)

Европейският проект „Подкрепа за жените-учени в областта на природните науки и технологиите (FESTA)” е насочен към промяна на половете неравенства във висшите училища, така че да се подкрепят жените в тяхното кариерно израстване в традиционно доминирани от мъже области като природни, технически, инженерни науки и технологиите. На базата на съответни теоретически концепции за организационната промяна, както и на теории относно половете неравенства, се цели по-задълбочено вникване в процеса на организационната промяна в доминирани от мъжете области. В изследването е използван един ценен подход – деконструкцията на наложената социална представа за върховни постижения в науката и използването ѝ за постигане на организационна промяна в областта на кариерното развитие на учените. Налице са доказателства за половото конструиране на концепциите за върховните научни постижения (Wenneras and Wold, 1997), както и в експериментални оценки на кандидати за заемане на академични длъжности (Foshi, 1996, 2006). Както Brouns (2007: 27) заключава, върховните научни резултати, по своята природа са трудни за постигане и трябва да бъдат разглеждани като следствия от единство на много и различни умения – задълбоченост, оригиналност, яснота, комплексност и т.н., които се придобиват в процес на обучение, създаване на контакти, натрупване на опит и ресурси. Тези квалификации трябва да водят до разпознаваемост и признание на постиженията, които преди това са били подложени на разглеждане и оценка. Следователно, това е един социален и силно контекстуален конструкт, който като такъв е изложен на влиянието на много и различни предразсъдъци – особено полови. Въз основа на тези базови разбирания, авторите изследват чрез специално разработени интервюта, проведени в четири европейски университета и един научно-изследователски институт, начина, по който се конструира разбирането за качеството на научните резултати в процесите на академично наемане и кариерно израстване на хабилитираните преподаватели. По-специално, интересът е насочен към това, да се разбере по какъв начин се оценяват научните резултати на мъжете и жените учени, как се прилагат формалните и неформалните критерии и показатели в процеса на оценката. Освен това се търсят скритите (несъзнаваните) предразсъдъци, които стоят в основата на постановените критерии и влиянието им в процесите за вземане на крайното решение. Следователно, интерес за изследването представлява прилагането на формалните и неформалните критерии в оценката на качеството на научните резултати, което се влияе от скрити (несъзнавани) разбирания. То се разглежда в теоретичната рамка на учението на Bourdieu's (1986) като различните видове капитал се адаптират спрямо академичната кариера. Резултатите от изследването показват как се създава комплексът от взаимовръзки между „качеството“ на индивидуалния учен и резултатът от измерените научни постижения и кои са основните проблеми по отношение на половото равенство.

- 4.4 Apostolov, G. (2007) „**Total Quality Management: A Philosophy of Change**“, Danube Rectors' Conference: Strategic Management and New Challenges of Competitive Universities in the Danube Region, 23-25.09.2007, Krems, Austria.

„Тотално управление на качеството: Философия на промяната“
конференция на Съвета на ректорите от Дунавския регион:
*„Стратегическо управление и нови предизвикателства
пред конкурентоспособните университети от Дунавския регион“*
Доклад (2007 г. – 7 с.)

Като въведение в доклада се изяснява съдържанието на модерното понятие „тотално управление на качеството“. То се разглежда като цялостна философия, чрез която организациите могат да предприемат систематична и целенасочена промяна в условията на силна конкуренция. Основните компоненти, които го конструират са – лидерство, стратегия, екипна работа, задълбочен анализ и постоянна самооценка. По-нататък в доклада се конкретизира съдържанието на тези ключови елементи в контекста на съвременния университет и средата, в която оперира. Разглежда се подробно и методологическия инструментариум, използван за целите на тоталното управление на качеството като „класическите инструменти на тоталното управление на качеството“ са представени като „инструменти на аналитичното мислене“ изобщо. Представени са такива „аналитични инструменти“ като „архетипология на системите“ (Зенге), „диаграма на сходствата“ (Уолтън), „стреловидната диаграма“ (Мизуно), „бенчмаркинг“ (Кемп), „брейнсторминг“ (Де Боно), „каузалната диаграма“ (Уолтън) и др. Поставят се критични въпроси, като например – доколко „тоталното управление на качество“ е реторика и доколко реална академична практика, а и това, че то изисква цялостна промяна в културата на организацията. Накрая се правят изводи относно трудностите и перспективите при въвеждането на системата за управление на качеството в академична среда, обичайно представляваща своеобразна „самодоволна анархия“ (Бренан и Шах).

5. УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

5.1 Колектив (Г. Апостолов – съавтор) (2015), **„Организационна култура, организационно поведение и лидерство“** в Образователен мениджмънт: дистанционно обучение, 1 част, , сс.56-79, ISBN 978-954-00-0021-3

„Организационна култура, организационно поведение и лидерство“
Учебно помагало/Глава (2015 г. – 23 с.)

В тази глава се представят базисни знания относно най-важния аспект на всяка организация – системата от невидими взаимовръзки и взаимозависимости, отнасящи се до човешките взаимоотношения, ценности и разбирания, които имат изключително мощно въздействие върху цялостното ѝ функциониране и ефективност. Представеното съдържание представлява необходима предпоставка за разбирането на множество други организационно-културни аспекти, както и за формирането на умения за анализ на организационната среда, изработването на адекватни и ефективни стратегии за организационна промяна и развитие на лидерски умения и компетентности. В главата се разглеждат подробно: Особеностите на културните пластове; Измеренията на културата според Ф. Тромпенаарс, Х. Хофстеде; съпоставят се различни ключови характеристики между понятията за „корпоративна“ и „организационна“ култури; излагат се подробно различните типологии организационни култури според Ф. Тромпенаарс, Дж. Зоннефелд, Ч. Хенди, Р. Харисън и Д. Хеъргийвз. Накрая се поставят въпроси и задачи за самостоятелна работа. Текстът представлява методологическа база за провеждане на обучение по дисциплината с едноименно заглавие в рамките на магистърска програма по Образователен мениджмънт.

6. РЪКОВОДСТВА

- 6.1 Schnaas, U., C. O'Hagan, M. Aye, S. Bausch, A. Perini, D. Ferri, I. Topuzova, **G. Apostolov**, E.S. Myers, L. Baisner (2016) **"Gender Sensitive PhD Supervision: Supervisor's Toolkit"**, ISBN 978-87-93152-10-6, <http://www.festatool.eu>

„Научно ръководство на докторанти, отчитащо половите различия:

Наръчник на научния ръководител“

Ръководство (интерактивно) за научни ръководители (2016)

Интерактивното, уеб-базирано ръководство е разработено от екип, включващ университетски преподаватели и изследователи от България, Германия, Ирландия, Италия, Швеция и Дания. То е резултат от изследване, проведено в университети от посочените страни, в което бяха включени научни ръководители и техните докторанти. Ръководството е достъпно чрез интернет на адрес: <http://www.festatool.eu> Приложената към пакета документи брошура описва най-общо ръководството и дава инструкции за неговата употреба. Обосновава се също и необходимостта от подобно ръководство като докторантското обучение се поставя в центъра на многообразието от академични дейности. Една от целите на ръководството е да отговори на нуждата от специализирано ръководство за научни ръководители (в предварителното изследване е констатирана липсата на каквато и да било специализирана подкрепа/обучение на научните ръководители за работа с докторанти). Застъпен е диференцирания подход, отчитащ половите различия на докторантите и произтичащите от това различни нужди и трудности по време на изследователската работа. Ръководството е полезно не само за научни ръководители и докторанти, но и за университетски ръководители и администратори, имащи пряко отношение към докторантското обучение.

- 6.2 Luebke, E., M. Aye, A. Wolfram, **G. Apostolov**, C. O'Hagan, P. O'Connor, V. Chizzola, G. Saglammer, M. G. Tan, H. Caglayan, (2015) **„Handbook. Gender-sensitive Design of Criteria and Recruitment, Appointment and Promotion Processes“**, FESTA, ISBN 978-87-93152-06-9, www.festa-europa.eu

„Разработване на критерии за наемане и кариерно израстване на академичния персонал, отчитащи половите различия на кандидатите“

Ръководство (2015 г. – 38 с.)

Ръководството е разработено на основата на резултати, получени от изследване на актуалните критерии и процедури за наемане на университетски преподаватели и тяхното последващо кариерно израстване. Изследването е проведено в университети от България, Германия, Ирландия, Италия и Турция. В началото на Ръководството са изложени основните констатации и изводи от изследването, след което се прави въвеждане в целите и съдържанието. Направени са терминологични уточнения и са дадени насоки за начина, по който то може да бъде използвано от различни академични институции. Изложеното в Ръководството позволява разнообразни съпоставяния между прилаганите критерии и процедури в различните университети. Отбелязани са пунктовете, в които е възможна (с висока или средна степен на вероятност) появата на предразсъдъци (особено по полов признак), водещи до неравнопоставено третиране на кандидатите за научни степени или академични длъжности. В края на Ръководството са дадени насоки и препоръки за подобряване на системите за наемане и развитие на академичния състав, които да осигурят прозрачен, справедлив и адекватен подбор и използване на интелектуалния ресурс от висшите училища.

7. НАРЪЧНИЦИ

- 7.1 Almgren, N., M. Salminen-Karlson, I. Topuzova, **G. Apostolov**, L. Baisner, E.S. Mayers, (2016), „*Improving Meeting Culture – Part 2*“, ISBN 978-87-93152-09-0, pp. 72. www.festa-europa.eu

„Подобряване на заседателната култура – Част 2“

Наръчник (2016 г. – 72 с.)

Текстът и приложените към него материали допълват Първата част на Наръчника. В него се публикуват резултатите от извършената финална оценка на културната промяна вследствие на реализираното обучение в областта на „заседателната култура“. За да се улесни разбирането на резултатите в началото на текста се излага хронологически цялостното изпълнение на разнообразието от дейности по изследване, обучение и оценка. Диференцирано са представени детайли от извършените оценъчни дейности в трите различни университета. Като заключение са обобщени силните страни на подхода, дадени са препоръки за неговото усъвършенстване и са оценени бъдещите му перспективи. В приложения са дадени статистически данни от направеното проучване в българския университет, както и съдържателни отговори, дадени от конкретни членове на академичния състав. Приложени са също и използвани учебителни материали по „Подобряване на заседателната култура“.

- 7.2 Колектив (Г. Апостолов – съавтор) (2015), „**Организационна култура, организационно поведение и лидерство**“, в Образователен мениджмънт: дистанционно обучение, Наръчник на студента, сс. 29-31, ISBN 978-954-00-0000-8

„Организационна култура, организационно поведение и лидерство“

Наръчник/Част „Организационна култура...“ (2015 г. – 3 с.)

Основни теми, ключови понятия и очаквани резултати – Въведение в организационната култура; Структура и типология на организационната култура; Влияние на организационната култура върху дейността на организацията; Организационно поведение; Лидерство и ръководство в организацията; Стиллове на ръководство и организационна култура.

- 7.3 Almgren, N., F. Molin, M. Salminen-Karlsson, I. Topuzova, **G. Apostolov**, L. Baisner, E.S. Mayers, (2014), „*Improving Meeting Culture – Part 1*“, ISBN 978-87-93152-04-5, pp. 122. www.festa-europa.eu

„Подобряване на заседателната култура – Част 1“

Наръчник (2014 г. – 122 с.)

Текстът и приложените към него материали са резултат от изследване и проведено специализирано обучение (семинари, дискуссионни форуми и др.) в областта на „заседателната култура“ в академична среда. В изследването и последвалото апробиране на методиката и съдържанието на обучението участваха три университета от България, Дания и Швеция. Наръчникът разглежда особеностите на заседателната култура във висшите училища като елемент от организационната ефективност и фактор за формиране на благоприятна работна среда. Заседанията, дискусиите, обсъжданията са едни от основните дейности в академичните институции. Същевременно, културата на участие и ръководене на заседания се формира спонтанно и стихийно. Проведеното изследване във висшите училища от трите европейски страни показва наличието на редица негативни феномени (различна степен на незрялост на заседателната култура в институцията), водещи до понижена организационна ефективност, личностна неудовлетвореност и засилен риск от конфликтни ситуации. Липсата на само-рефлексия, само-критичност и умения за пълноценно участие в заседания и особено на умения и компетентности за тяхното ръководене създава необходимостта от целенасочени и адекватни действия. Това се налага още повече при отчитане ефектите на половия фактор – различното

поведение на жените и мъжете в академичната среда. Разработените материали за специализирано обучение по „заседателна култура“ отчитат резултатите от изследването и предлагат конкретни решения на констатираните проблеми. Те съдържат препоръки, насоки, упражнения, препратки за допълнителна подготовка и др. В приложения комплект се съдържат също и материали за оценка на резултатите и ефекта от обучението.

8. ГЛАВИ ОТ КНИГИ

8.1 Apostolov, G. (2007) „**The ,University of Learning Concept‘**“, in „*Management Issues in Knowledge-Based University*“, GUT, Poland, pp. 13-19, ISBN 978-83-886178-8-1.

„Концепцията за ,университета на ученето“
в „Проблеми на управлението в университета базиран на знания“
Глава (2007 г. – 7 с.)

В уводната част на тази глава се разглеждат актуалните тенденции в развитието на висшето образование и в частност, начина по който университетите в Европа се адаптират към динамично променящата се среда, променяйки (целенасочено или стихийно) своя профил, функции и дейност и така създавайки огромно разнообразие от институционални форми. Поставя се въпроса за преориентацията към крайните резултати от ученето и изграждането на адекватни на икономическото и социалното развитие умения и компетенции вместо обикновен трансфер на информация/знания. По-нататък се представя идеята за „университета на ученето“, предложена през 2000 г. от Боудън и Мартън в противовес на традиционно наложилата се концепция за „университета на преподаването“. Излагат се историческите основания на авторите (с позоваване на Томас Кун и неговите идеи за научно развитие) и приложимостта на тази концепция в съвременното европейско пространство за висше образование. По-нататък се разглеждат основополагащи теоретически принципи в проблемното поле на преподаването и ученето. Накрая се правят редица изводи, отнасящи се до ценността и перспективите на развитието на тази университетска идея в конкретен социо-културен контекст – нейната реалистичност и практическа осъществимост.

8.2 Apostolov, G. (2007) „**Quality Management in Bulgarian Higher Education: Towards European Perspective**“, in „*Higher Education Management and Development in Central, Southern and Eastern Europe*“, Münster: Waxmann, Germany, pp. 163-176, ISBN 978-3-8309-1876-9.

„Управление на качеството в системата на българското висше образование: към европейски перспективи“
в „Управление и развитие на висшето образование в Централна, Южна и Източна Европа“
Глава (2007 г. – 13 с.)

Текстът е конструиран в системен порядък, изясняващ постъпателно ключови аспекти на темата. Той започва с въвеждащи методологически съображения относно проблема за управление на качеството в сферата на образованието и преминава към изясняване на основните термини и понятия за да бъдат избегнати възможните неясноти, двусмислия или езикови противоречия. Като следваща стъпка в главата се представя Европейския модел за управление и осигуряване на качеството в образованието. След това се преминава към един частен случай – чрез

въвеждане в българската система на висшето образование чрез подробно описание на националния и институционалния организационно-управленски образователен контекст. В най-съществената част от текста се изясняват ключовите проблеми, свързани с оценяване и поддържане на качеството и се представя институцията и механизмите, осигуряващи това. В заключение са правят изводи относно важността на този ключов за пълноценното функциониране на системата за висше образование аспект, както и относно перспективите за неговото развитие в България.
